

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д-р Марин Русев,
СУ „Св. Кл. Охридски“, Геолого-географски факултет,
катедра Регионална и политическа география**

**на
дисертационен труд за присъждане на
образователната и научна степен „доктор“**

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ	4.4. Науки за Земята
ДОКТОРАНТСКА ПРОГРАМА	Икономическа и социална география
АВТОР	Владица Петар Тошич
ТЕМА	Териториално сътрудничество между България и Сърбия (на примера на европейските групи за териториално сътрудничество)
НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ	доц. д-р Косьо Стойчев

ДАНИ ЗА ДОКТОРАНТА И ПРОЦЕДУРАТА

Докторант Владица Тошич е един от дифузно близките до България и българите представители на сръбското общество както от пространствено-географска, така и от социо-културна гледна точка. Той е типичен представител на модерния, прагматичен проевропейски елит в западната ни съседка с богат практически опит в областта на административното управление, териториалното устройство, регионалното развитие и политическия мениджмънт. Има значим стаж като училищен преподавател в град Пирот и неговото общинско управление (през 2016-2020 г. е „Заместник-председател на Народното събрание на гр. Пирот“).

Образователния път в израстването на докторант Владица Тошич започва в гимназия на родния му град Пирот и преминава през Философския факултет на Белградския университет, където завършва

история и специализира политически науки и по-конкретно международна политика с диплома от 2012 г. Творческото му развитие е свързано с редица забележителни факти – Председател на Сдружението на преподавателите по История в Пирот, Регионален комисар на Международната асоциация на преподавателите по история (UDI-EUROCLIO), член на Изпълнителния комитет на Асоциацията на европейските гранични региони (AEBR), съпредседател на Еврорегион Нишава, участие в Експертен център за реформа в местното самоуправление, редица програми по трансгранично сътрудничество и др. Те до голяма степен кореспондират с неговата мотивираност да избере и апробира своята дисертационна теза.

Освен сръбски език Владица Тошич демонстрира добро владение на български и английски език.

От 2022 г. Владица Тошич е докторант в катедра Регионална и политическа география на Геолого-географски факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“ (Заповед РД 20-703/22.03.2022). На свое заседание (15.03.2024 г.) Разширен Катедрен съвет на катедра „Регионална и политическа география“ (утвърден с Ректорска заповед РД 38-137/12.03.2024) предлага отчисляване на докторанта с право на защита, което е потвърдено на заседание на ФС на Геолого-географски факултет от 19.03.2024 г. На същото заседание е одобрено и предложение за състав на Научно жури за защита на неговата дисертационна теза на тема „Териториално сътрудничество между България и Сърбия (на примера на европейските групи за териториално сътрудничество)“. Предложенията са потвърдени чрез ректорски заповеди РД 20-696/27.03.2024 и РД 38-156/28.03.2024.

Настоящата рецензия е съобразена с решение на Първото заседание на Научното жури на 02.04.2024 г.

Няма процедурни нарушения, свързани с организацията на защитата. Представените от докторант Тошич документи и материали съответстват на утвърдените нормативни документи.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Изследователската теза на докторант Тошич е представена в обем от 214 страници. Форматирането им и използваният относително по-малък шрифт обаче прави труда около 1,5 пъти по-голям – почти 300 страници. Същевременно аналитичната част е в значителна степен изместена от прекомерно големи като обем данни в табличен вид, както и пространни изложения на програмни документи, чието място е по-приемливо да бъде скрито в линкове, под черта извън основния текст или към приложенията.

Актуалността на дисертационния труд е безспорна, като се имат предвид интеграционните тенденции и проблеми на Балканите през последните десетилетия и потенциалната значимост на България за присъединяването на Сърбия към общите европейски структури.

Темата на дисертационната теза е оптимално формулирана. Използвани са подходящи индуктивни подходи при нейното структуриране, като е налице постепенно стъпаловидно стесняване както на изследвания обект, така и на предмета ѝ.

Трудът е структуриран чрез въведение, 3 глави, заключение, използвана литература и приложения. Номерирането на отделните елементи в него е нетрадиционно, което в определена степен затруднява рецензирането от гледна точка на структурна съподчиненост. Списък на публикациите, свързани с дисертацията, както и авторска справка за приноси има само в автореферата.

Изложението е богато илюстрирано с отделно номерирани 35 фигури, 26 карти (всъщност – картосхеми) и 13 таблици. Някои от тях обаче са обозначени като фигури, но всъщност имат табличен вид или са картосхеми. Част от картосхемите и фигурите не дават възможност за ефективно онагледяване поради прекалено малки шрифтове на надписите или некачествено изработване/печат.

Библиографският списък включва 82 научни публикации (64 на кирилица и 18 на латиница), както и 65 нормативни, програмни документи и уеб адреси. Използваният начин за обвързване с основния текст е коректно цитиране под черта на съответната страница. Отделно са представени 23, обвързани с различни акценти в основния текст, приложения.

Първа глава има концептуален характер, свързан с оптимално като обем и акценти представяне на основните аспекти на регионалната проблематика в Европейския съюз както от гледна точка на фундаментални принципи и конкретни подходи / инструменти при прилагането на политики, така и на институционална проблематика с елементи на предсказуемост при перспективите за развитие.

Във втора глава е направен сполучлив опит за аналитично стесняване на взаимно обвързани изследователски предмети, гравитиращи около потенциалите на съседството между страни и региони, практиките и проблемите на трансграничното сътрудничество. Вътрешната структура в тази глава е подчинена на идеята, свързана с основния акцент на дисертацията – изясняване същността и ролята в трансграничните процеси на европейските групи за териториално сътрудничество. Задълбочено са представени редица институционални, правни и организационни аспекти на тази специфична форма за териториално въздействие от относително по-нисък ранг и потенциал.

Третата глава фокусира вече изяснени принципи, подходи, инструменти и ефекти, свързани с европейските групи за териториално сътрудничество, върху оценката на предшестващ опит, съвременна проблематика и перспективи на примера на българо-сръбската гранична зона. Основен приоритет тук са макрорегионалните трансгранични форми на сътрудничество. На дедуктивно ниво са изведени и някои общински и селищни нива – предимно чрез основни констатиращи и донякъде оценящи фактологични аспекти за минало и настояще. Сполучлив опит за разкриване на потенциали от гледна точка на въздействие и перспективи за развитие е направен основно на по-високите нива на трансгранично сътрудничество.

В структурен и съдържателен план авторефератът е релевантен на основния дисертационен труд с изключение на вече посочената липса в основното книжно тяло на списък на публикациите, свързани с изследването, както и авторска справка за приносите.

ОБЩА ОЦЕНКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО, КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ПРИНОСИ

Изследван е важен за Европа, континенталната интеграция и трансграничното сътрудничество между България и Сърбия проблем, формулирани са значими изводи, които са резултат от апробирането на оригинални подходи. Като цяло заложените в работната хипотеза цели и задачи на дисертационния труд са изпълнени. Демонстрирано е умело съчетание на класически управленски подходи и иновативни механизми с пространствен анализ и синтез по отношение на една от проблемните контактни периферни за Европейския съюз зони. Направен е сполучлив опит редица важни интердисциплинарни изследователски области да бъдат представени върху географска основа.

Заслужава внимание фактът, че негеограф от съседна страна търси методологична опора за своите изследователски амбиции в научната среда на СУ „Св. Кл. Охридски“ и катедра Регионална и политическа география, което според мен трябва да се поощри и стимулира.

Изследването се отличава и с някои допуснати пропуски, структурно-методологични грешки и стилови недостатъци. Според мен обаче това е до голяма степен свързано с недооценка на опасностите, които крие ситуация, в която представител на друга страна се е заел да обвърже многопластови като научни направления проблеми с прагматични очаквания за катализиране на трансгранични връзки между две балкански по своята природа държави.

Основните недостатъци на изследването са свързани преди всичко с някои качествени недостатъци на схеми и картосхеми; допуснато е абсолютно превалиране на сръбски за сметка на български автори; пропусната е възможността да се направи преглед на досегашния изследователски опит по отношение на българо-сръбските трансгранични отношения от страна на географи, особено български. В известна степен е изместен и географският аспект на темата. Има и някои твърде описателни текстове. Посочените слабости обаче нямат потенциала да засенчат получените безспорни научни резултати.

Приемам представената от докторанта справка за приносите в дисертационния труд като оптимална и реалистична.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Рецензираното изследване засяга актуална проблематика и има безспорни приноси. Отличава се със самостоятелност на вложените от докторанта творчески усилия, автентичност, висока методологична и практико-приложна стойност. Може да бъде полезна основа за по-нататъшни изследвания в посочената тематична област.

Това ми дава основание да предложа на почитаемото Научно жури да присъди на докторант Владица Петар Тошич образователната и научна степен „доктор“, за което със „ЗА“ ще гласувам и аз.

София,
04. 06. 2024 г.

Проф. д-р Марин Русев,
Катедра Регионална и политическа
география, Геолого – географски
факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“